

BERGEROVÁ, Hana, VAŇKOVÁ, Lenka et al.: *Lexikalische Ausdrucksmittel der Emotionalität im Deutschen und im Tschechischen*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě 2015. 262 s. ISBN 978-80-7464-460-3

Jana Rakšányiová

Katedra germanistiky, nederlandistiky a škandinavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
raksanyiova1@uniba.sk

Ako možno analyzovať, klasifikovať a porovnať nemeckú a českú verbalizovanú emocionálnosť? Túto krátku otázku si kládol kolektív autorov uvedenej monografie, ale následne si ju kladie aj čitateľ, ktorého titul osloví a vzbudí v ňom zvedavosť. Odpoveď by mohla znieť: zážitkovo! Autori totiž tematizovali emocionálnosť ako škálu citového prežívania vyjadreného širokou paletou jazykových prostriedkov, ktorými možno vyjadriť emocionálnosť. Štylistická kategória zážitkovosti je síce vo výrazovej sústave F. Mika protikladom pojmovosti, no erudovaní vedci dokážu (a skutočne tu aj dokázali) sklbiť tieto opozitá do zaujímavého diela. Pevné piliere vedeckej informatívnosti spojené prvkami zážitkovosti sú potom prínosom do lingvistických štúdií, ktoré recipujeme s napätím, zvedavosťou a pozitívnou odozvou.

Už v úvode monografie sa dozvedáme, že publikácia je výstupom projektu podporeného Grantovou agentúrou ČR č. 405/09/0718 s názvom Výrazové prostriedky emocionality v německo-českém jazykovém srovnání a podieľali sa na ňom germanisti a bohemisti z filozofických fakúlt Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Masarykovej univerzity v Brne a Ostravskej univerzity. Silný triumvirát mal jasné metodologické a tematické zadanie: analyzovať z konfrontačného hľadiska nemeckú a českú emocionálne sfarbenú lexiku. Teoretický výklad a praktické príklady sa pritom striedajú a ilustratívne dopĺňajú. Kolektív sa postupnými krokmi, mnohými čiastkovými štúdiami dopracoval k vytvoreniu monografie.

Lingvistické uchopenie témy jasne dokladá, že problému sa ujali zdatní lingvisti s jasne vymedzenými témami a s rovnakou koncepciou. Takto vznikli obsiahle (v tlači 45 – 60-stranové) kapitoly: Freude – radosť (Lenka Vaňková), Trauer – smutek (Martin Mostýn), Ärger – zlosť (Hana Bergerová), Angst – strach (Eva Cieslarová) a „kombinovaný“ atraktívny pocitový stav Liebe – láska (Jiřina Malá). Vychádzali zakaždým z charakteristiky danej emócie z hľadiska psychológie, z jej špúšťáčov, fáz, opisu a manifestácie prejavov v rôznych situáciách. V ďalších problémovo členených podkapitolách potom prinášajú bohatý a logicky klasifikovaný dvojjazyčný materiál usporiadaný do paralelných (nemecko-českých) stĺpcov a kolóniek doplnených teoretickým výkladom. Pritom sa venujú pomenovaniu a opisu emócií, spôsobom vyjadrovania a prejavom expresívne naladených osôb – píšucich i hovoriacich, nezabúdajú však ani na verbalizovanie nonverbálnych fenoménov.

Za uznanie tu stojí prierezové myslenie a interdisciplinárny prístup autorov; museli totiž vyjsť zo psychológie, klasifikácie základných pocitov, z ich vnútornej hierarchizácie a príznakov, uvedomiť si, že každá z emócií sa manifestuje na rôznych stupňoch, má rôzne druhy prejavov, iné odtiene, formy a až na tomto základe mohli klasifikovať heterogénny jazykový materiál nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne čo do štylistickej príznakovosti, frekvencie a tiež interlingválnych ekvivalenčných vzťahov. Teoretický výklad sa strieda s tabuľkami, konkrétnymi

príkladmi, ktorých je v každom jazyku odhadom vyše dve tisíc. Excerpcie a zber sa uskutočnili v rámci národných korpusov, slovníkov, preložených diel a pod. Autori ako príklady uvádzajú citoslovčia, lexémy, frazeologizmy, ale aj pasáže z krásnej literatúry, úryvky zo žurnalistických textov, teda živý, autentický dokladový materiál.

Bergerovej, Cieslarovej, Malej, Mostýnova a Vaňkovej monografia po prečítaní nepochybne vyvolá nielen v českom germanistovi, prípadne nemeckom bohemistovi, pozitívnu odbornú-zážitkovú odozvu: predovšetkým vycizelovaným spracovaním výraziva emocionalita zkontrastívneho hľadiska a patričnou teoretickou bázou, nemenej však i grafickým spracovaním. Kvalita tlače, papiera, príťažlivá tvrdá obálka svedčia tiež o tom, že kniha nepatrí do kategórie často povrchné či lacno vydávaných publikácií, editorsky nie celkom dokonalých. Na pohľad aj na čítanie sympaticky farebná knižka našich českých a moravských kolegýň a kolegu bude nepochybne inšpiratívna aj pre slovenských lingvistov, translatoológov, prekladateľov, učiteľov, pretože pri dvojazyčných nemecko-českých stĺpcoch si nevojak prikladáme aj tretí slovenský s našimi porovnateľnými výrazmi. A nie je to len tréning jazykových zručností, ale aj veľká inšpirácia.